# Finansutskottets betänkande 1984/85:26

## om teckning av aktier i en penningmarknadscentral (prop. 1984/85:125 bil. 4 p. 2 och förs. 1984/85:25)

### Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande frågan om statens medverkan i en nybildad penningmarknadscentral.

Utskottet har tidigare tillstyrkt att riksbanken skall få förvärva aktier i penningmarknadscentralen (FiU 1984/85:24). Nu föreslås att även regeringen och riksgäldskontoret skall bemyndigas att teckna aktier i bolaget. Utskottet tillstyrker förslaget och avstyrker därmed ett antal motioner i vilka *förslaget om regeringens medverkan i penningmarknadscentralen avvisas*. Företrädarna i utskottet för moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet reserverar sig gemensamt mot beslutet.

### Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet

proposition 1984/85:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1984/85, i vad avser bilaga 4 Finansdepartementet punkt 2 Teckning av aktier i en penningmarknadscentral,

fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag 1984/85:25 om teckning av aktier i en penningmarknadscentral.

de med anledning av proposition 125 väckta motionerna
1984/85:3030 av Lars Tobisson m. fl. (m),
1984/85:3034 av Björn Molin (fp),
1984/85:3042 av Nils Åsling (c),

de med anledning av förslag 25 väckta motionerna
1984/85:3054 av Nils Åsling (c),
1984/85:3056 av Björn Molin (fp).

### Propositionen

Regeringen har i proposition 125 bilaga 4 under punkt 2 (s. 9–11) – efter föredragning av statsrådet Kjell-Olof Feldt – föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att vidta de åtgärder som behövs för statens medverkan i en penningmarknadscentral med de uppgifter som har angetts i propositionen,

2. till Teckning av aktier i en penningmarknadscentral på tilläggsbudget III

till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 240 000 kr.,

3. bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att utfärda en garantiförbindelse på 3 600 000 kr. för penningmarknadscentralens förbindelser.

## Förslaget

I förslag 25 har fullmäktige i riksgäldskontoret föreslagit riksdagen att bemyndiga fullmäktige att teckna aktier i en penningmarknadscentral och att vidta de åtgärder som erfordras för riksgäldskontorets medverkan i penningmarknadscentralen.

## Motionerna

I motion 3030 av Lars Tobisson m. fl. (m) hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om riktlinjerna för den administrativa hanteringen av värdepapper på längre sikt,

2. att riksdagen beslutar bemyndiga regeringen att vidta de åtgärder som behövs för statens medverkan i en penningmarknadscentral enligt de riktlinjer som anges i motionen,

3. att riksdagen beslutar avslå förslaget om ett reservationsanslag av 240 000 kr. för aktieteckning i en penningmarknadscentral,

4. att riksdagen beslutar bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att utfärda en garantiförbindelse på 2 800 000 kr. för penningmarknadscentralens förbindelser.

I motion 3034 av Björn Molin (fp) hemställs

1. att riksdagen avslår förslaget i proposition 1984/85:125 om statens medverkan i en penningmarknadscentral,

2. att riksdagen avslår förslaget att anvisa 240 000 kr. för teckning av aktier i penningmarknadscentralen.

I motion 3042 av Nils Åsling (c) hemställs

1. att riksdagen avslår yrkande 1 i proposition 1984/85:125 bilaga 4 om statens medverkan i en penningmarknadscentral,

2. att riksdagen avslår yrkande 2 att anvisa 240 000 kr. för teckning av aktier i penningmarknadscentralen,

3. att riksdagen beslutar som sin mening ge fullmäktige i riksbanken till känna vad som i motionen anförs om riksbankens andel i penningmarknadscentralen.

I motion 3054 av Nils Åsling (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger fullmäktige i riksgäldskontoret till känna vad som i motion 1984/85:3042 anförts angående riksgäldskontorets andel av aktierna i penningmarknadscentralen.

I motion 3056 av Björn Molin (fp) hemställs att riksdagen bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att teckna aktier enligt vad i motionen anförs i en penningmarknadscentral och att vidta de åtgärder som erfordras för riksgäldskontorets medverkan i penningmarknadscentralen.

## Utskottet

Under senare år har handeln med penningmarknadsinstrument vuxit i omfattning. Hit räknas sådana kortfristiga värdepapper av löpande karaktär som statsskuldväxlar, bankcertifikat och företagscertifikat. Den utestående volymen av sådana värdepapper uppgår för närvarande till över 150 miljarder kronor.

Banker, fondkommissionsbolag och andra intressenter har enats om att bilda en fristående penningmarknadscentral för att underlätta denna handel. Penningmarknadscentralen skall drivas i form av ett aktiebolag i vilket intressenterna ingår som ägare. Bolagets uppgift skall vara att på den svenska marknaden svara för den praktiska hanteringen av penningmarknadsinstrumenten, dvs. att förvara dokumenten för ägarnas räkning samt att föra register över ägarna.

I ett första skede skall Penningmarknadscentralen hantera enbart statsskuldväxlar. Efter hand skall emellertid verksamheten vidgas till att omfatta även övriga penningmarknadsinstrument samt obligationer med kort återstående löptid.

Aktiekapitalet skall uppgå till 2 milj. kr. Aktierna, som skall lyda på nominellt 100 kr., avses bli emitterade till en kurs av 120 kr. för att bolagets reservfond skall kunna fyllas redan vid starten. Som särskild säkerhet för bolagets förpliktelser skall ägarna dessutom ställa garantiförbindelser på 20 milj. kr. till bolagets förfogande i förhållande till vars och ens aktieinnehav. För de lämnade garantiförbindelserna skall ersättning utgå.

De tilltänkta intressenterna i bolaget samt deras ägarandel, medelstillskott och garantiåtaganden framgår av nedanstående sammanställning.

**Intressenter i Penningmarknadscentralen**

| Ägare | Ägarandel % | Medels-tillskott tkr. | Garanti-förbindelser tkr. |
|---|---|---|---|
| Staten genom | | | |
| – regeringen | 10 | 240 | } 3 600 |
| – riksgäldskontoret | 8 | 192 | |
| – riksbanken | 10 | 240 | 2 000 |
| Stadshypotekskassan | 5 | 120 | 1 000 |
| Banker | 45 | 1 080 | 9 000 |
| Övr. fondkommissionärer | 22 | 528 | 4 400 |
| | 100 | 2 400 | 20 000 |

I bolagets styrelse skall ingå sju ordinarie ledamöter samt tre suppleanter. Regeringen och riksbanken skall företrädas av vardera en ordinarie ledamot och riksgäldskontoret av en suppleant.

Utskottet har nyligen prövat en framställning som riksbanksfullmäktige gjort i ämnet och därvid tillstyrkt att riksbanken får förvärva aktier i och iklä sig förbindelser för Penningmarknadscentralen (förs. 1984/85:17. FiU 1984/85:24).

I det nu aktuella förslaget 25 begär riksgäldsfullmäktige att riksgäldskontoret på motsvarande sätt skall få teckna aktier i Penningmarknadscentralen. Någon särskild medelsanvisning erfordras inte för detta ändamål eftersom fullmäktige räknar med att kunna bestrida kostnaderna inom ramen för riksgäldskontorets förvaltningskostnadsanslag för budgetåret 1984/85.

I proposition 125 begär regeringen att 240000 kr. skall anvisas på tilläggsbudget III för de aktier som är avsedda att tecknas genom regeringens försorg. I propositionen begärs också att riksgäldsfullmäktige skall bemyndigas att utfärda en för regeringens och riksgäldskontorets förpliktelser gemensam garantiförbindelse på 3,6 milj. kr.

Tre motioner har väckts med anledning av den i proposition 125 föreslagna aktieteckningen, nämligen motionerna 3030 av Lars Tobisson m. fl. (m), 3034 av Björn Molin (fp) och 3042 av Nils Åsling (c). De båda sistnämnda motionärerna har dessutom väckt var sin motion – 3056 resp. 3054 – med anledning av riksgäldsfullmäktiges framställning i ämnet (förs. 25).

Motionerna är av snarlik innebörd och utgår alla från kravet att förslaget om regeringens medverkan i Penningmarknadscentralen skall avvisas. Enligt motionärerna finns det inget godtagbart skäl till att regeringen skall företräda staten som ägare i bolaget. En väl fungerande penningmarknad är visserligen av stor betydelse för statens inhemska upplåningsverksamhet, men denna och andra penningpolitiska frågor sköts av riksgäldskontoret och riksbanken som är direkt underställda riksdagen. Därför saknas det anledning för staten genom regeringen att inneha aktier och styrelsepost i den planerade Penningmarknadscentralen, framhåller motionärerna. Statens tilltänkta ägarandel bör enligt deras mening i stället fördelas lika mellan riksbanken och riksgäldskontoret som därmed skulle komma att inneha vardera 14 % av aktierna i bolaget.

Utskottet gör för egen del följande bedömning av de olika förslagen. Allmän enighet råder om att riksbanken och riksgäldskontoret skall vara företrädda som ägare i den nybildade Penningmarknadscentralen. Vad beträffar regeringens roll i sammanhanget vill utskottet framhålla följande. Regeringen har vid sidan av riksgäldsfullmäktige och riksbanksfullmäktige ett övergripande ansvar för att den ekonomiska politiken förs i enlighet med riksdagens beslut. Regeringen skall också bevaka andra och delvis bredare allmänintressen än vad som åvilar fullmäktige i dessa båda riksdagsverk. Av

intresse i sammanhanget är också att staten genom regeringen innehar 50 % av aktierna i Värdepapperscentralen (VPC) och att en eventuell framtida samordning av all värdepappershantering i ett gemensamt organ skulle underlättas om regeringen är företrädd också i Penningmarknadscentralen. I såväl propositionen som i några av motionerna förs tanken på en sådan samordning fram. Starka skäl talar därför som utskottet ser det för att även regeringen skall vara företrädd i det nybildade bolaget.

Utskottet har alltså inget att erinra mot den fördelning av de statliga intressena i Penningmarknadscentralen som redovisas i proposition 125. Utskottet biträder också förslaget att riksgäldsfullmäktige utfärdar den av regeringen begärda garantiförbindelsen. Utskottets ställningstagande innebär samtidigt att utskottet avstyrker bifall till motionerna 3030 (m), 3034 (fp), 3042 (c), 3054 (c) och 3056 (fp).

## Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85:3030 yrkandena 1 och 2, 1984/85:3034 yrkande 1 och 1984/85:3042 yrkande 1 bemyndigar regeringen att vidta de åtgärder som behövs för statens medverkan i en penningmarknadscentral med de uppgifter som angetts i proposition 1984/85:125 bilaga 4 punkt 2 moment 1,
2. att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:125 bilaga 4 punkt 2 moment 2 och med avslag på motionerna 1984/85:3030 yrkande 3, 1984/85:3034 yrkande 2 och 1984/85:3042 yrkande 2 till *Teckning av aktier i en penningmarknadscentral* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 under sjunde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 240 000 kr.,
3. att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:125 bilaga 4 punkt 2 moment 3 och med avslag på motionerna 1984/85:3030 yrkande 4 och 1984/85:3042 yrkande 3 bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att utfärda en garantiförbindelse på 3 600 000 kr. för penningmarknadscentralens förbindelser,
4. att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85:3054 och 1984/85:3056 samt med bifall till förslag 1984/85:25 bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att teckna aktier i en penningmarknadscentral och att vidta de åtgärder som erfordras för riksgäldskontorets medverkan i penningmarknadscentralen.

Stockholm den 23 april 1985

På finansutskottets vägnar
ARNE GADD

*Närvarande:* Arne Gadd (s), Björn Molin (fp), Paul Jansson (s), Nils Åsling (c), Per-Axel Nilsson (s), Rune Rydén (m), Christer Nilsson (s), Filip Fridolfsson (m), Torsten Karlsson (s), Bo Södersten (s), Hugo Hegeland (m), Carl-Henrik Hermansson (vpk), Gunnar Nilsson i Eslöv (s), Margit Gennser (m) och Karl-Anders Petersson (c).

## Reservation

Björn Molin (fp), Nils Åsling (c), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Hugo Hegeland (m), Margit Gennser (m) och Karl-Anders Petersson (c) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet gör" och på s. 5 slutar med "3056 (fp)" bort ha följande lydelse:

Utskottet gör för egen del följande bedömning av de olika förslagen. Allmän enighet råder om att riksbanken och riksgäldskontoret skall vara företrädda som ägare i den nybildade Penningmarknadscentralen. Förslaget att även regeringen skall företrädas i bolaget genom finansdepartementet har inte motiverats i propositionen. Utskottet kan för egen del inte finna några skäl som talar för en sådan lösning. Såsom motionärerna framhåller är det riksbanken och riksgäldskontoret som direkt under riksdagen svarar för penningpolitiken. Regeringen behöver därför inte inneha aktier och styrelsepost i bolaget.

Enligt utskottets mening bör den föreslagna fördelningen av aktiekapitalet ändras så att statens tilltänkta andel på 28 procent delas lika mellan riksbanken och riksgäldskontoret. I bolagets styrelse bör dessa båda institutioner företrädas av vardera en ordinarie ledamot.

Sett i ett längre tidsperspektiv är det naturligt att värdepappershanteringen i Penningmarknadscentralen samordnas med verksamheten i Värdepapperscentralen. Statens engagemang i Värdepapperscentralen, som för närvarande uppgår till 50 %, bör därvid minskas.

Vad utskottet här anfört bör ges till känna för regeringen samt riksbanksfullmäktige och riksgäldsfullmäktige.

*dels* utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med avslag på regeringens förslag i proposition 1984/85:125 bilaga 4 punkt 2 moment 1 samt med bifall till motionerna 1984/85:3030 yrkandena 1 och 2, 1984/85:3034 yrkande 1 och 1984/85:3042 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om statens medverkan i en penningmarknadscentral och om den administrativa hanteringen av värdepapper på längre sikt,
2. att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:3030 yrkande 3, 1984/85:3034 yrkande 2 och 1984/85:3042 yrkande 2 avslår rege-

ringens förslag i proposition 1984/85:125 bilaga 4 punkt 2 moment 2 om anslag till *Teckning av aktier i en penningmarknadscentral*,

3. att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:125 bilaga 4 punkt 2 moment 3 samt med bifall till motionerna 1984/85:3030 yrkande 4 och 1984/85:3042 yrkande 3 beslutar bemyndiga
   a) fullmäktige i riksbanken att teckna aktier enligt vad som anges i motionerna samt utfärda en garantiförbindelse på 2 800 000 kr. för penningmarknadscentralens förbindelser,
   b) fullmäktige i riksgäldskontoret att utfärda en garantiförbindelse på 2 800 000 kr. för penningmarknadscentralens förbindelser,
4. att riksdagen med anledning av förslag 1984/85:25 och med bifall till motionerna 1984/85:3054 och 1984/85:3056 bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att teckna aktier enligt vad i motionerna anförts i en penningmarknadscentral och att vidta de åtgärder som erfordras för riksgäldskontorets medverkan i penningmarknadscentralen.

***minab/gotab*** Stockholm 1985 82692